

горитми практичних навичок та матеріальне оснащення, зокрема фантоми, набір інструментарію для парентерального введення ліків, постановки клізм, промивання шлунку, кишок, туалету новонародженої дитини, антропометрії тощо. Алгоритми використання маніпуляцій дозволяють покроково відпрацювати навички, а таблиці, малюнки, схеми унаочнюють процес засвоєння. Набуті практичні навички контролюються на ПМК та практично-орієнтованому іспиті на 6 курсі під час Державної атестації.

Зменшення кількості аудиторних годин виробничої практики на 2 і 3 курсах медичного факультету дало змогу чіткіше структурувати тематичний план, інтенсифікувати роботу студентів, активізувало вимоги як до студента, так і до викладача. З метою покращення практичної підготовки та формування мотивації студентів до проходження виробничої практики доцільно було б включити в програму практики обов'язкове вечірнє чергування у приймальному покої чи відділенні.

УНІВЕРСИТЕТСЬКІ ДИТЯЧІ ЛІКАРНІ

О. П. Волосовець, О. Л. Дзюба, А. Я. Кузьменко, С. П. Кривоустов, М. П. Прохорова, І. О. Логінова, Т. І. Шевцова, О. Ф. Черній, О. Л. Ковальчук, В. Є. Хоменко, В. Г. Мигаль, О. В. Мозирська, Н. В. Грищенко, М. С. Острополець, І. М. Криворук, О. О. Скварська, О. В. Ємець, Л. М. Гелескул, Н. М. Царьова, Н. В. Баликіна, С. Д. Салтанова, Ю. В. Каруліна, С. В. Іорданова, І. М. Дзюба, Я. В. Соколова, Н. А. Слюсар

Міністерство охорони здоров'я України

Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, м. Київ

У системі охорони здоров'я країни відбуваються системні зміни, що вимагають нових методичних підходів у якісній підготовці дитячих лікарів. Автономізація закладів охорони здоров'я, скасування наказу щодо визначення штатних нормативів медперсоналу та державного розподілу обумовлюють новий характер взаємовідносин між комунальними клінічними базами та клінічними кафедрами медичних університетів та академій.

У цій справі вважаємо важливим пріоритетом створення університетських лікарень (госпіталів), зокрема й дитячих. Це відповідає положенням Закону України «Про вищу освіту» та ставить за мету поліпшення організації та якості спільної роботи закладу охорони здоров'я та медичного університету у сфері надання спеціалізованої медичної допомоги дитячому населенню, підготовки, підвищення кваліфікації та безперервного професійного розвитку лікарів, підвищення ефективності науково-дослідної роботи та впровадження її результатів у практику охорони здоров'я. Практика створення таких навчально-науково-лікувальних комплексів є у Тернопільському державному медичному університеті ім. І.Я. Горбачевського та Буковинському державному медичному університеті, але стосується закладів охорони здоров'я по обслуговуванню дорослого населення.

Університетська дитяча лікарня – це, як правило, багатопрофільна обласна або міська клінічна лікарня, що забезпечує надання спеціалізованої медичної допомоги дітям, на базі якої розміщуються та функціонують клінічні педіатричні кафедри державних вищих медичних навчальних закладів та закладів післядипломної освіти, які здійснюють додипломну та післядипломну підготовку дитячих лікарів, розробку, проведення та впровадження

інноваційних лікувальних та діагностичних технологій. Прикладом такої майбутньої університетської дитячої лікарні може стати одна з кращих за показниками та найбільших дитячих лікарень країни – Київська міська дитяча клінічна лікарня №2, на базі якої плідно співпрацюють 14 клінічних відділень, включаючи 2 відділення анестезіології та інтенсивної терапії для дітей та новонароджених та 7 клінічних кафедр Національного медичного університету імені О.О. Богомольця та Національної медичної академії післядипломної освіти імені П.Л. Шупика.

Профільні відділення (клініки) – це підрозділи Університетської дитячої лікарні, в яких надається медична допомога, а також проводиться навчально-виховна та науково-дослідна робота, що утворюються на базі спеціалізованих відділень, де розташовуються кафедри відповідного профілю. Також до складу Університетської лікарні можуть входити консультативна поліклініка та інші підрозділи. Керівник Університетської лікарні може входити до складу Вченої ради вищого навчального закладу. В Університетській лікарні утворюється Наглядова рада, з метою розроблення стратегії розвитку такого закладу та забезпечення виконання контрольних-наглядових функцій.

Рішення про створення таких університетських лікарень приймають органи місцевого самоврядування за погодженням з вищими навчальними закладами. Власником і засновником Університетської дитячої лікарні залишається територіальна міська громада. Між керівництвом лікарні та вищими навчальними закладами укладаються Договір про співпрацю, який погоджується з головою міської ради та затверджується Вченою радою медичного університету або медичної академії з метою поліпшення якості медичної допомоги дітям.

УДК 378.14:614.21

ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ТА УНІВЕРСИТЕТСЬКА КЛІНІКА

І. Л. Дюдін, В. Г. Томілін, І. О. Перешивайлова

Харківський національний медичний університет

Перші Університетські клініки з'явилися ще в часи Римської імперії в XII-XIII ст. нашої ери й саме тоді ви-

никло це поняття, яке завжди було синонімом надання медичних послуг найвищої якості. Приводом для розмови

про університетські клініки – чергової «теми» вітчизняних реформаторів, стало серйозне «гальмування» розвитку освітнього процесу в подібного роду установах. Ідея створення університетських клінік сягає своїм корінням «сивої давнини» української медицини про відродження університетських клінік, з того самого часу, коли інститутські клініки зробили комунальними лікарнями в 50-х роках минулого століття. У той період мріяти про поєднання науки і практики не було ніякої потреби. Усі пацієнти інститутських клінік були зобов'язані надавати себе в користування кафедрам та студентам. Складалося враження, що влада в клінічних лікарнях належала кафедрам. Дехто розцінював розмову про необхідність створення університетських клінік, як реакцію вітчизняних «науковців» на програму конкурентну боротьбу «за пацієнта». Про ту саме конкуренцію, про яку так полубляють поговорити реформатори. З'являється відчуття, що більшість фахівців університетів ринку медичних послуг геть не потрібні. Але про все за порядком...

Університетські клініки, зазвичай, організують при медичних вищих учбових закладах або науково-дослідницьких інститутах та центрах, що визначається наданням комплексної спеціалізованої медичної допомоги з використанням, під час лікування пацієнтів, перспективних методик, матеріалів та обладнання, які розроблені науково-педагогічним персоналом цих установ. В Університетських клініках світу працюють кращі лікарі та провідні вчені-медики або знаходяться з ними в тісних партнерських відносинах, що узагальнюється знаком якості наприкінці лікування.

Університетські клініки за кордоном визначаються, по-перше, як клініки з високим рівнем надання медичних послуг, по-друге – як установи, що мають високий рівень підготовки майбутніх молодих спеціалістів на їхній базі. Вивчаючи досвід роботи клінік при університетах можна наголосити на тому, що учбовий процес у них невідривно пов'язаний із науковими дослідженнями, розробками та впровадженням нових медичних технологій у лікарську практику та в освітній процес. Як правило, університетські клініки є найкращими у своїй країні, а багато з них є відомими поза її межами. Ці установи, зазвичай, фінансуються з федерального, муніципального бюджету, за власні кошти університетів, завдяки чому вони мають добре обладнання та мають у штаті високопрофесійних викладачів.

Так, наприклад, клініки в Німеччині характеризуються «потрійною спілкою»: клініка, медичний факультет університету та керівництво вищого учбового закладу. Клініка забезпечує студентів робочим місцем та створює умови для дослідницької діяльності; факультет забезпечує процес навчання, вищий учбовий заклад відповідає за весь учбовий процес та фінансування. Фінансування здійснюється за рахунок уряду федеральної землі, наукових організацій, спеціальних фондів, також фінансування здійснюється за рахунок приватних організацій і, навіть, ЄС.

У Франції Університетськими клініками є лікарські установи, що пов'язані з університетами та мають назву «Лікарняний центр». Частина персоналу одночасно обіймає посаду медичного співробітника та викладача, отримуючи «подвійну» заробітну платню. Фінансування здійснюється державою, соціальним страхуванням, благодійними організаціями.

В Англії медичні послуги надаються лікарнями в складі лікарняних трестів. Асоціація Університетських

клінік має у своєму складі 43 треста. Вони відповідають за якість наданих послуг та раціональне використання виділених коштів та беруть участь у навчанні медичних професіоналів.

У Швейцарії Університетські клініки забезпечують можливість практичного навчання студентів, роботу на постійній основі докторам наук, та професорам, які постійно вдосконалюють свої навички та знання. Крім того, вони також дають можливість своїм співробітникам пройти курси підвищення кваліфікації, або, навіть, отримати додаткову освіту. Фінансові кошти отримують від держави та страхових компаній.

У США Університетські клініки надають можливість навчання та практики майбутнім медикам, інноваційним дослідженням, пропонують медичну допомогу бідному та незахищеному прошарку населення. Академічні медичні центри забезпечують потреби майже половини незастрахованого населення та незаможних пацієнтів. Фінансування йде за рахунок державних програм.

У Турецькій Республіці Університети мають Медичний і Медико-соціальний центр (Healthcare, Medico-Social Center), які забезпечують усі види медичних послуг для студентів та викладачів, включаючи їхні подружжя та дітей. Студенти, які не охоплені будь-якою іншою системою соціального забезпечення, що надаються медициною (забезпечення окулярами, протезування, ортопедичні вироби тощо), досліджуються лікарями центру. Госпіталізація або лікування яких не може бути виконана в центрі, направляються в Університетські лікарні, або інші медичні установи в залежності від вимог щодо їхнього лікування. Менеджмент і консультування також надаються центром. Консультації та рекомендації пропонуються для студентів із проблемами, що впливають з освіти, особистості, сім'ї, проживання та фінансових питань. Лікарня Чукурова університету, наприклад, має тисячу двісті ліжок, оснащена новітнім технологічним обладнанням та надає першокласні медичні послуги для більшості населення з усіх провінцій Туреччини. Фінансування здійснюється за рахунок держави.

У нашій країні законодавством визначається статут Університетських клінік, як закладів охорони здоров'я, які забезпечують надання якісної профільної висококваліфікованої медичної допомоги, забезпечують ефективне використання потенціалу наукових кадрів та сприяють навчанню студентів із використанням реальних клінічних баз. Діяльність таких клінік базується на основі державного замовлення та відповідно до протоколів про надання медичних послуг населенню, послуг по підготовці кадрів тощо. Оплата праці науково-педагогічних робітників, що працюють в університетських клініках, складається зі ставки відповідно до посадового окладу.

Враховуючи вітчизняний здобуток та світовий досвід, успішну реалізацію роботи Університетських клінік можна привести на прикладі роботи клініки в Одесі, яка забезпечує навчання студентів в умовах реальної клініки. Прийом пацієнтів проводять провідні спеціалісти одеських університетів. Співпрацюють із клінікою провідні науковці та практикуючі лікарі України та зарубіжжя. У клініці отримують медичне обслуговування: приписний контингент, студенти, викладачі медичного, юридичного та гуманітарного університетів. Завдяки високій якості обслуговування в цій клініці отримують лікування мешканці інших районів Одеси та області, збільшується кількість

«медичних туристів» ближнього та далекого зарубіжжя. Клініка співпрацює з 24 страховими компаніями.

Університетська клініка Харківського національного медичного Університету є молодим закладом, її співробітники успішно зарекомендували себе як висококваліфіковані фахівці серед мешканців міста та області. Попереду

ще багато роботи щодо вдосконалення процесу навчання студентів в умовах реальної клініки, створення сприятливої атмосфери для наукових досліджень, впровадження сучасних технологій, розробок та методик. Маємо надію, що згодом клініка також увійде до когорти всесвітньовідомих Університетських клінік.

УДК 378.016:616.98:614.23:614.21:378.4:64(477.54)

РОЛЬ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ КЛІНІКИ У ФОРМУВАННІ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ З ДИСЦИПЛІНИ «ІНФЕКЦІЙНІ ХВОРОБИ» У ПІДГОТОВЦІ ЛІКАРІВ

В. М. Козько, Д. В. Кацапов, А. В. Бондаренко, О. І. Могиленець, Г. О. Соломенник, К. В. Юрко, Н. Ф. Меркулова
Харківський національний медичний університет

RULE OF UNIVERSITY CLINIC IN COMPETENCY FORMATION FOR DISCIPLINE «INFECTIOUS DISEASES» IN PHYSICIANS TRAINING

V. M. Kozko, D. V. Katsapov, A. V. Bondarenko, O. I. Mohylenets, G. O. Solomennyk, K. V. Iurko, N. F. Merkulova
Kharkiv National Medical University

Резюме. Проаналізовано досвід викладання дисципліни «інфекційні хвороби» та інших на базі університетської клініки. Зазначено роль клініки у поліпшенні показників здоров'я населення України. Визначено цілі та завдання університетської клініки, її роль у організації навчального процесу. Наведено приклад університетської клініки інфекційних хвороб, яка розташована на базі Обласної клінічної інфекційної лікарні Харкова із зазначенням спектру патології відділень та його відповідності дисциплінам, які викладаються. Обґрунтовано ефективність відпрацювання практичних навичок біля ліжка хворого, різних форм контролю, розглянуто перспективи подальшого розвитку.

Summary. Experience of teaching of discipline «infectious diseases» and others on the base of University clinic is analysed. The role of clinic is marked in the improvement of indexes of health of population of Ukraine. The aims and tasks of university clinic, its role in organization of educational process were determined. An example of university clinic of infectious diseases, which is located on the base of the Regional Clinical Infectious Hospital of Kharkiv with emphasis of spectrum of pathology of departments and its accordance to disciplines which are studied was made. Efficiency of working off practical skills is reasonable near a bed of a patient, different forms of control, the prospects of further development are considered.

Вступ. Основними центрами навчання, наукових досліджень і надання медичної допомоги найвищого рівня у світі є університетські клініки. Це структури з потужними лабораторіями, викладачами, які не лише читають лекції, але і проводять наукові дослідження, займаються із молодими колегами: студентами, ординаторами, аспірантами заради отримання реального результату. І як наслідок – поліпшення показників здоров'я населення країни: зменшення захворюваності, смертності, інвалідизації. Успішне формування компетенцій лікаря неможливе без практичної роботи з пацієнтами [1, 2].

Основна частина. Цілями університетської клініки є: використання сучасних методів діагностики і лікування на основі досягнень науки і техніки; забезпечення хворих спеціалізованою і високотехнологічною медичною допомогою; зниження дефектів медичної допомоги і підви-

щення якості ведення медичної документації; використання результатів клінічної практики, науково-дослідної діяльності в освітньому процесі; організація і проведення практичної підготовки студентів.

Серед завдань університетської клініки головними є: надання висококваліфікованої медичної допомоги з використанням наукових розробок, впровадження інноваційних технологій і методів діагностики та лікування із залученням професорсько-викладацького складу кафедри; розробка і впровадження нових методів діагностики і лікування; підвищення якості освіти шляхом відпрацювання практичних навичок у ліжка хворого; розробка інноваційних освітніх програм, проектів і навчально-методичних комплексів в області інфектології для студентів і практичної охорони здоров'я; ефективне використання потенціалу професорсько-викладацького складу шляхом вдосконалення форм і методів навчання відповідно до потреб працедавців у сфері охорони здоров'я; створення умов для організації і проведення учбово-педагогічного процесу по підготовці кадрів вищої кваліфікації [3, 4].

До складу університетської клініки інфекційних хвороб, яка розташована на базі Обласної клінічної інфекційної лікарні Харкова, входять: інфекційні відділення по профілях «респіраторні інфекції», «кишкові інфекції», «ВІЛ – інфекція/СНІД», «діагностичне відділення»). Для забезпечення умов успішної роботи співробітникам університетської клініки виділені навчальні кімнати в базових відділеннях. Фахівці відділення лікують і консультують пацієнтів з інфекційною патологією – вірусними гепатитами, ВІЛ – інфекцією, кишковими інфекціями і діагностично складних пацієнтів. Для вироблення тактики лікування найбільш складних і важких хворих проводяться консилиуми за участю провідних фахівців лікарні та кафедри.

Кафедра інфекційних хвороб ХНМУ викладає дисципліни «Інфекційні хвороби», «Актуальні питання ВІЛ-інфекції», «Клінічна паразитологія і тропічна медицина» та інші для студентів медичних, медико-профілактичного, стоматологічного факультетів, а також для сестринської освіти, в тому числі англійською мовою. Викладачі клініки інфекційних хвороб здійснюють екстрені чергування,